

In het maatschappelijk debat is veel discussie over natuur. Velen vinden natuur belangrijk, dat wil niet zeggen dat we het allemaal met elkaar eens zijn als het over natuur gaat. In concrete gevallen wanneer het over bos gaat of agrarisch natuurbeheer komt het vaak voor dat mensen en organisaties die het goed voor hebben met natuur tegenover elkaar staan en dat leidt tot frustratie en onbegrip.

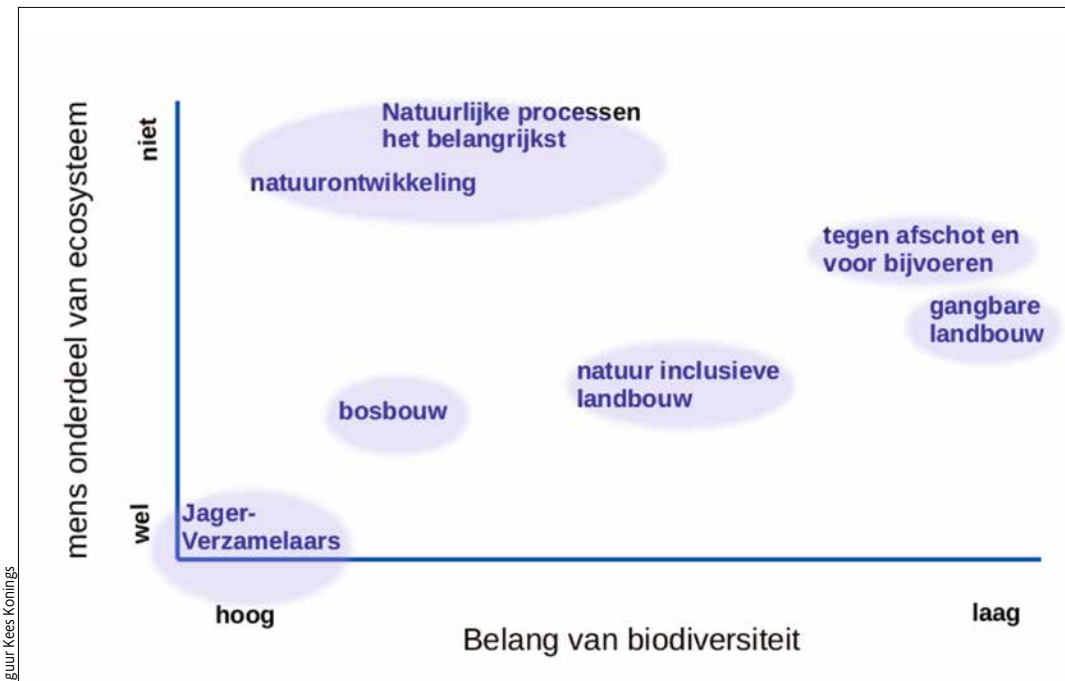
> Tijdens conflicten over natuurbeheer wordt bijvoorbeeld nogal eens het verwijt gemaakt dat er geld verdiend wordt met werkzaamheden in de natuur. Vanuit een natuurbeeld waarin natuur kwetsbaar is en autonoom, is dat inderdaad iets vreemds maar voor een boer of bosbeheerder is dat helemaal niet zo gek en niet bij voorbaat een probleem. Dat leidt tot emotionele discussies die vaak ook terug te voeren zijn op denkbeelden over natuur, maar daarvoor is in die discussies meestal niet de rust en/of tijd. Het zou mooi zijn als we in de natuursector elkaar beter begrijpen, of de verschillen die er zijn te kennen en zo mogelijk te accepteren. Dat kan kansen bieden om samen op te trekken.

De verschillende beelden van wat natuur is, zijn wel vaker beschreven. In dit artikel wil ik daarop voortborduren door een schema (zie figuur) voor te stellen om aan de hand daarvan een paar (individuele) houdingen ten opzichte van natuur ofwel natuurbeelden nader te omschrijven en te positioneren. Deze indeling en positionering zijn indicatief, een voorstel naar inzicht van de auteur die nader onderbouwd zou kunnen worden.

Belang van biodiversiteit

De horizontale as gaat over het belang dat wordt gehecht aan soortenrijkdom / biodiversiteit. Het belang hechten aan biodiversiteit kan een overwogen keuze zijn omdat de boer graag meerdere weidevogels op zijn land wil, de meerwaarde van biodiversiteit voor de stabiliteit in het ecosysteem belangrijk is of omdat zeldzame soorten in het land of het bos een kroon zijn op het werk, om maar een paar overwegingen te noemen. Het belang van biodiversiteit kan ook inherent zijn / onbewuste keuze zijn, omdat al die verschillende soorten een ander gebruik kennen zoals in de kruidengeneeskunde of voor rituelen of omdat de technologie en energie ontbreekt om in monoculturen te telen.

Als er minder waarde wordt gehecht aan biodiversiteit is dat meestal passief, omdat het niet van



Wat vinden we natuur?

belang lijkt. Dat zie je terug in allerlei argumenten en praktijken:

- de nadruk wordt meer gelegd op het leed van (zogenaamde) wilde dieren die het slechter hebben dan gehouden dieren;
- al die biodiversiteit (mollen, muggen, vliegen, bastkevers) is lastig;
- natuurlijke processen zijn belangrijker dan soorten; plantensoorten waarvan de voedingswaarde onbekend is of ze verdwijnen gewoon omdat er alleen productief gras mag groeien;
- de koeien op stal blijven omdat het economisch efficiënter is;
- de loonwerker heeft nu eenmaal snelle combines die met hoge snelheid het gras over een grote breedte maait en terloops al het andere leven verhakstelt.

Mens onderdeel van ecosysteem

De verticale as gaat over de mate waarin mensen zichzelf als functioneel onderdeel zien van het ecosysteem, om het in stand te houden. In de wetenschap wordt de mens als onderdeel van de natuur niet bestudeerd. De ecologie onderzoekt hoe ecosystemen werken met zo min mogelijk variabelen en dus ook zo min mogelijk menselijke invloed, dat is ook een erg variabele factor. Zo is onze wetenschap ook niet ingericht, sociologie en ecologie liggen ver uit elkaar. Vakmatig hebben ecologen daarom een blinde vlek voor de rol van de mens in de natuur. Als ecologen het over natuur hebben dan gaat het snel over autonome ecologische processen of de interactie tussen organismen en hun omgeving. Als dan naar de

wetenschap gekeken wordt om natuur nader te omschrijven dan is het logisch dat dat een natuur is waarin de mens geen rol heeft anders dan beheerder.

Het onderdeel zijn van natuur kan vanzelfsprekend / inherent zijn, bijvoorbeeld voor mensen die leven als jager/verzamelaars en primitieve boeren, waar de hele omgeving natuur is. Deze levensstijl heeft natuurlijk ook een grote invloed op de biodiversiteit en het landschap. Het gevaar is om dit heel erg te romantiseren en in deze tijd waar de consumptiemaatschappij overal aanwezig is, zijn er allerlei overgangsvormen, daarom zit hij op de rand van het schema.

Natuur is pas waardevol en het beschermen waard geworden toen er mensen minder afhankelijk werden van natuur en op een zekere afstand kwamen te staan van natuur. De pioniers van de natuurbeschermingsorganisaties waren over het algemeen tamelijk welgesteld of tenminste niet direct afhankelijk van de natuur voor hun inkomsten of levensonderhoud, in tegenstelling een groot deel van de bevolking, veelal boeren, landarbeiders, fabrieksarbeiders met eigen groentetuinen. Tegenwoordig verkeert het merendeel van de samenleving in de positie als de welgestelden van weleer. Op deze as zijn ook andere tegenstellingen te projecteren zoals tussen stad en platteland.

Natuurbeelden

Om het schema verder te verduidelijken is een



landschappen. Zo kan een boer in de gangbare landbouw het feit dat gewassen en beesten groeien ook als natuur betitelen. Hij wil dat graag op een efficiënte manier, of daartoe gedrongen worden omdat de prijzen die hij voor zijn producten krijgt anders niet / nog minder de kosten voor de productie dekken, daarbij is de biodiversiteit bijzaak. Een boer die biodiversiteit hoger waardeert en dat op de een of andere manier mogelijk maakt in zijn bedrijfsvoering (natuur inclusieve landbouw), heeft bijgevolg een andere plek in het schema maar ook een iets ander gevoel van afhankelijkheid van natuur. In de bosbouw in Nederland is de druk om iets (anders dan diensten) te produceren veel lager, maar wel van belang en het product hout gewaardeerd. Het besef dat de bossen met een bepaald doel zijn aangelegd en veel verschillende functies dienen is bij veel bosbeheerders erg aanwezig. Ook het besef dat met beheer sneller een meerwaarde is te realiseren voor de biodiversiteit is vaak een reden om te beheren, waarbij het, meer dan in de landbouw, mogelijk is om gebruik te maken van natuurlijke processen omdat het veel extensiever is <

Kees Konings
keonings@gmail.com

De 5^e NATIONALE BOSBEHEERQUIZ wordt uitgesteld

De Bosbeheerquiz zou plaatsvinden op donderdag 11 juni. Hoewel ook wij hopen dat tegen die tijd de coronabeperkingen zijn opgeheven, stellen we ons voor dat velen van ons dan eerst andere zaken willen oppakken. Ook in het najaar zal de agenda goed gevuld zijn. De quizcommissie heeft daarom besloten de quiz te verplaatsen naar 2021. Dus nog even een jaartje langer wachten op de jubileumeditie van de quiz!

Quizcommissie KNBV

AFGELASTING Pro Silva voorjaarsexcursie Uitgedund in de Dennen, wat nu?

De aangekondigde Pro Silva voorjaarsexcursie gepland op 13, 14 en 15 mei 2020, met als thema 'Uitgedund in de dennen, wat nu?', wordt afgelast. De reden mag duidelijk zijn. Wellicht wordt deze doorgeschoven naar het voorjaar 2021. We houden u op de hoogte. De volgende geplande bijeenkomst ter ere van het 30 jarig jubileum van Pro Silva staat gepland voor 15 oktober. We hopen u dan allen te zien. Meer informatie hieromtrent vindt u te zijner tijd in het Vakblad.

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met Martijn Griek, via prosilva@knbv.nl.

Toekomstsoorten

Bordeaux ligt pakweg 1000 km van ons vandaan. Ik heb het even opgezocht, als we stevig doorrijden zijn we er in 11 uur. Volgens klimaatmodellen zouden we een klimaat kunnen krijgen vergelijkbaar met dat van Bordeaux. Ben er zelf nog nooit geweest, maar kan me niet aan de indruk onttrekken dat natuur en bos daar heel anders is dan hier. Het huidige natuurbeheer is gebaseerd op de bescherming en ontwikkeling van de van oorsprong Nederlandse biodiversiteit. Soorten die zich hier in samenhang gevestigd en ontwikkeld hebben. En exoten, soorten die hier niet van oorsprong voorkomen, zijn ongewenst omdat ze de plaats in kunnen innemen van de oorspronkelijke natuur. En als we overal in de wereld de lokale oorspronkelijke biodiversiteit beschermen dan zou dat de mondiale biodiversiteit ten goede komen. Ieder doet zijn eigen deel. Dat klinkt logisch, maar als ik Bordeaux op de kaart opzoek vraag ik me af of de focus op oorspronkelijke biodiversiteit houdbaar blijft.

Er is de laatste decennia ook een alternatieve ecologische benadering opgekomen. Hierin worden zaken zoals klimaatverandering, vermessing en globalisatie als uitgangspunt genomen. Ontwikkelingen die er nu eenmaal zijn en resulteren in 'nieuwe ecosystemen' met 'oude' en 'nieuwe' soorten. Hierbij gaat het niet perse om de soorten zelf, maar om de rol die deze soorten hebben in ecosystemen. Het lijkt me zonneklaar dat er veel zal veranderen, in een tempo die de meeste soorten ver te boven gaat. Enerzijds moeten we ons afvragen of we deze klimaatvluchtelingen niet een plek moeten bieden? Anderzijds moeten we werken aan veerkrachtige ecosystemen die beter aangepast zijn aan een toekomstig klimaat. Naast 'oude' soorten zullen dus ook nieuwe soorten nodig zijn. Toekomstsoorten. Uiteraard moet we zorgvuldig omgaan met mogelijke toekomstsoorten, om nadelige gevolgen van dominantie te voorkomen. Drie belangrijke stappen zie ik alvast voor me: screening van soorten, experimenteren met goede monitoring, en de aanplant van toekomstsoorten combineren met concurrentiekrachtige inheemse soorten. Dit vergt veel uitwisseling van kennis en ervaring. Ik ga er alvast goed voor zitten. Voor deze keer met een wijntje – een Bordeaux.

Sander Wijdeven